

Een vergeefse zoektocht naar modernisering op Sri Lanka

04-12-2017 13:30

In het begin van de jaren '80 werd de openbare bibliotheek van Jaffna verwoest door een grote brand. Op dat moment was het één van de grootste bibliotheken van Azië, met meer dan 97.000 boeken en manuscripten. Pas in 2001, nog tijdens de jarenlange burgeroorlog die in Sri Lanka woedde, werd de bibliotheek heropend. Na de oorlog was het één van de eerste gebouwen die in volle glorie werden hersteld.

Terwijl ik door dit historische gebouw loop denk ik na over wat deze plek zegt over de lokale bevolking. Boeken spelen een belangrijke rol in het dagelijks leven en de bibliotheek heeft daarin een belangrijke plaats. Is er dan op Sri Lanka ook ruimte voor nieuwe ontwikkelingen? Of blijft de Sri Lankaan trouw aan het papieren boek? Jaffna is de laatste stad die ik in Sri Lanka bezoek. In deze stad zie ik de littekens van een bloedige oorlog. Het verhaal van de bibliotheek is tekenend en aan veel gebouwen zie je nog oorlogsschade zoals kogelgaten. In Colombo, de stad waar mijn reis door Sri Lanka begon, heb ik niets van de oorlog gezien. In de weken tussen Colombo en Jaffna heb ik geprobeerd een beeld te vormen van het Sri Lankaanse boekenvak.

De Colombo International Book Fair

In Colombo maakte kennis met het hart van het vak: *The Colombo International Book Fair*. De CIBF is hét

boekenevenement van Sri Lanka. Hier heb ik een afspraak met Dinesh Katalunga, die werkzaam is als uitgever en nauw betrokken is bij de Sri Lanka Publishers Association. Hij en zijn collega's kunnen me ongetwijfeld alles wat ik wil weten vertellen. Verkoopcijfers, het aantal uitgevers, startups en de nieuwste ontwikkelingen in het vak zijn voor hem geen geheimen. Toch?

(tekst gaat verder onder de foto)

Als ik uit de taxi stap is het 08:50 uur. Op grote gele vlaggen wordt duidelijk gemaakt dat ik op de juiste plek ben. Verderop zie ik gelijk dat het boek in Sri Lanka nog veel fans heeft. Een rij van enkele tientallen meters heeft zich keurig bij de ingang opgesteld en honderden mensen wachten enthousiast tot de deuren om 09:00 uur opengaan. Ik sluit achter in de rij aan en na een paar minuten begint de rij te bewegen.

In de open lucht

Met een plattegrond in mijn handen verken ik het terrein. Een groot gedeelte van de fair is in de open lucht georganiseerd. Ik loop langs kraampjes van uitgevers uit heel Sri Lanka en daarbuiten. Ik zie de Chinezen, Iran is vertegenwoordigd, Japan is erbij en buurland India heeft een ruime stand. Vanuit Europa ontdek ik alleen Britse collega's. Het enige Nederlandse tintje dat ik zie is een Engelstalige editie van het Dagboek van Anne Frank.

(tekst gaat verder onder de foto)

De laatste hal die ik bezoek is de grootste. Hier heb ik afgesproken met Dinesh die met zijn uitgeverij een eigen stand heeft. Als ik op de juiste plek aan kom lopen staat een klein vrouwtje me kort maar krachtig te woord. "Dinesh heeft een afspraak. Hij is er pas rond 12:00 uur." Dat schiet niet op. Ik spreek af om later terug te komen en besluit alvast op zoek te gaan naar wat algemene informatie.

Veel hulp, weinig informatie

Ik loop de tent van de grootste boekhandelsketen van Sri Lanka in: Sarasavi. Ze zijn zelf ook uitgever en hebben een grote winkel op het terrein. Vol goede moed vraag ik aan de kassa of er iemand is die me iets kan vertellen over marktontwikkelingen. "*Yes, the manager*", zegt het meisje en ze wijst in de richting van een hoekje waar drie mannen opgepropt naar één computerscherm zitten te staren. Uiteindelijk word ik te woord gestaan door winkelmanager Jandan. "Hoeveel boeken worden er jaarlijks in Sri Lanka verkocht?", vraag ik hem. "Miljoenen", antwoordt hij trots. "Kan je iets specifieker zijn?", vraag ik hem. Ik zie paniek in zijn ogen.

(tekst gaat verder onder de foto)

Ik stel nog een aantal vragen over het aantal boekhandels, uitgevers en de verhouding fysiek tegenover e-books, maar hij heeft geen idee. Na een aantal vragen wordt duidelijk dat hij niet de juiste persoon is en ik vertrek teleurgesteld.

Ik loop door de verschillende zalen en stel dezelfde vragen bij verschillende uitgevers. Iedereen is na mijn uitleg gelijk behulpzaam, maar mijn vragen worden niet beantwoord. Iedereen verwijst naar de *Publishers Association*. Als ik vraag of ze een idee hebben van een startup die ik kan bezoeken, lijkt men me niet te begrijpen. "Een startup?"

Als het 12 uur is meld ik me wederom bij de kleine, kordate vrouw. "Nee, hij is er nog steeds niet", zegt ze. "En ik heb geen idee of hij nog komt." Als Nederlander ben ik niet gewend aan deze manier van afspraken maken. Net als ik wil beginnen over een mogelijke nieuwe afspraak, komt Dinesh onverwachts toch aangelopen. Krijg ik nu antwoord op mijn vragen?

Startup?

Dinesh vertelt trots dat hij een startup heeft gevonden die volgende week wel met mij kan afspreken. Ik leg uit dat ik maar twee dagen in Colombo ben, zoals ik ook al had gemaild. “Wat doet deze startup?”, vraag ik. “Het is een nieuwe uitgeverij”, legt Dinesh uit. “Ze gaan natuurboeken uitgeven.” Ik vraag of ze iets speciaals doen ten opzichte van andere uitgeverijen. “Nee. Moet dat?”

Als ik uitleg dat ik me richt op jonge bedrijven die de missie hebben om iets te veranderen kijkt hij me vragend aan. Hij heeft werkelijk geen idee en kent geen enkel bedrijf dat aan deze beschrijving voldoet. Het woord startup is hem niet bekend. Als ik hem vervolgens vraag naar de cijfers van het Sri Lankaanse boekenvak, worden de vraagtekens in zijn ogen nog groter. Het antwoord dat hij geeft klinkt me bekend in de oren: “We verkopen miljoenen boeken.”

Van het kastje naar de muur

Ik loop de zaal uit. Doordat Dinesh snel en met veel enthousiasme reageerde in onze mailwisseling, had ik de hoop dat het makkelijker zou zijn om informatie te krijgen. Maar dat is het niet. Misschien heb ik me te veel voorgesteld bij het boekenvak van een land als Sri Lanka?

(tekst gaat verder onder de foto)

In Nederland wordt alles geregistreerd. Elke uitgeverij kan in CB Online haar verkoopcijfers raadplegen. En GFK rapporteert ook nog eens de kassaverkopen. In Sri Lanka doet iedere uitgeverij haar eigen distributie, niemand deelt zijn cijfers en marktonderzoek wordt niet gedaan. Zelfs de *Sri Lanka Publishers Association* heeft geen idee. Uiteindelijk wijst Dinesh me op het *National Library and Documentation Center*. Daar moeten ze volgens hem meer weten. Als ik me daar later meld verwijst een weinig geïnteresseerde man me naar de *Sri Lanka Publishers Association*. Zucht.

De overheid als startup

Ik stap de tropische warmte weer in. Het is op het terrein nog drukker geworden. Jong en oud loopt hutjemutje langs de verschillende stands. Mensen staan met uitgeverij te praten of bezoeken de Sarasavi winkeltent om hetgeen te doen wat Sri Lankanen blijkbaar wel heel graag doen: boeken kopen. Waarom lijkt er dan geen ruimte te zijn voor slimme ondernemers die inspelen op de leesdrift van de bevolking? Terwijl ik daarover nadenk valt mijn oog op een tent waar iemand enthousiast door een microfoon schreeuwt en de aandacht probeert te trekken.

(tekst gaat verder onder de foto)

Ik word begroet door een andere man, die strak in 't pak de warmte trotseert. Hij stelt zich voor als de marketingmanager van Kiyawamu.lk, *the digital bookstore*. Heb ik dan eindelijk een ondernemer gevonden die zich richt op vernieuwing? Het antwoord is 'ja'. En die ondernemer is niemand minder dan de Sri Lankaanse overheid. Het blijkt dat dit e-commerceplatform een paar dagen eerder is gelanceerd. Het is een sterk gesubsidieerd project dat in samenwerking met commerciële partners gaat starten met verkoop van e-books. Ze willen lezen toegankelijker maken voor een groter publiek met behulp van digitaal lezen. Dat is absoluut een moderne ontwikkeling, maar wel een ontwikkeling die in Nederland 10 jaar geleden al is gestart. Ook dit is niet de startup waar ik op hoopte. Het is eerder het bewijs dat vernieuwing hier niet vanuit het boekenvak of vanuit een de ondernemer zelf komt.

Als Sri Lanka er klaar voor is

Na 6 uur op de Bookfair en 4 weken op het eiland kan ik me niet voorstellen dat de oorlog de reden is dat de ontwikkeling achterblijft. Maar de modernisering die in andere landen al speelt, is hier nergens te bekennen. Toch is mijn indruk dat het lezerspubliek groot genoeg is en dat boeken in het DNA van de bevolking zitten. Ook de bibliotheek waar ik me aan het einde van de reis bevind is daar bewijs van. Stand op het balkon kijk ik

uit over Jaffna en vraag ik me af of die zoektocht naar modernisering dan zo belangrijk is? Of heeft dat hier gewoon tijd nodig en hang ik te veel op aan wat ik gewend ben in het Nederlandse boekenvak? Uiteindelijk gaan mijn gedachten terug naar de laatste honderd meter die ik afleg op de CIBF.

(tekst gaat verder onder de foto)

Vlak voor de uitgang word ik aangesproken door een 17-jarige scholier. Hij vraagt of ik boeken heb gekocht, waarop ik eerlijk moet toegeven dat dat niet zo is. Hij legt uit dat hij op een particuliere school zit. Elk jaar staan ze op de book fair en zamelen ze boeken in. Daarmee vullen ze bibliotheken op armere scholen. "Omdat wij zelf zo van lezen houden, willen we dat iedereen dat kan", zegt hij. Het project is niet alleen sympathiek, maar het is ook hoopvol. Deze jongen geeft door waar hij het meeste van houdt en vergroot zo het aantal liefhebbers van het geschreven woord. Daarmee ontstaat een nieuwe generatie lezers. Daar heb je geen app of webshop voor nodig. Een portie jeugdige gretigheid en liefde voor boeken is voldoende. En misschien creëert hij met zijn initiatief wel een nieuwe groep lezers, die uiteindelijk gaat zorgen voor modernisering in het Sri Lankaanse boekenvak. Maar wel pas als zijn of haar thuisland er klaar voor is.

Ken jij bedrijven in het oosten die zich bezighouden met vernieuwing? Laat het weten in de reacties! Ik vervolg mijn reis naar India en daarna staat Nepal op de agenda. Ken jij in die landen bedrijven die het bezoeken waard zijn? Ik hoor het graag!

[Patrick Boone maakt een wereldreis](#) en schrijft onderweg voor inct over de uitgeefmarkt in de landen die hij bezoekt.

Tekst en foto's Patrick Boone